

Statenbrief

Aan Provinciale Staten

Onderwerp	Motie 'Geen hypotheek op de toekomst NNN: daadwerkelijke compensatie actief monitoren' en Rapportage natuur- en boscompensatie in de provincie Utrecht 2024
Datum	04-11-2025
Documentnummer	UTSP-251170489-27528
Van	Pieter Jan van der Vliet
Telefoonnummer	+31639324253
E-mailadres	pieterjan.van.vliet@provincie-utrecht.nl
Domein/opgave	LLO
Team	BON
Portefeuillehouder	Sterk
Bijlage	1. Memorandum Uitwerking motie 'Geen hypotheek op toekomst NNN: daadwerkelijke compensatie actief monitoren' 2. Rapportage natuur- en boscompensatie in de provincie Utrecht 2024

Geachte leden van Provinciale Staten,

Essentie / samenvatting:

Met deze brief geven wij invulling aan de motie24-ga met als titel 'Geen hypotheek op toekomst NNN: daadwerkelijke compensatie actief monitoren'. Daarbij bieden wij u ter kennisname aan de Rapportage natuur- en boscompensatie in de provincie Utrecht 2024.

Inleiding:

Bij de behandeling van het Statenvoorstel 1ste wijziging van de Omgevingsverordening in de Provinciale Staten op 7 februari 2024 is motie 24-ga aangenomen. De motie heeft als titel 'Geen hypotheek op toekomst NNN: daadwerkelijke compensatie actief monitoren'. De motie vraagt om te onderzoeken, in overleg met relevante experts, hoe de realisatie van de compensatie bij uitvoering van de meerwaardebenadering, kan worden gemonitord. En op basis van dit onderzoek een voorstel uit te werken en dit met Provinciale Staten te bespreken. De motie benoemt als beoogd effect:

- Voorkomen van het nemen van een hypotheek op ons NNN, door het verkleinen van het risico op onvolledige compensatie in de toekomst.
- Waarborgen van deskundige monitoring van de compensatie van aangetaste NNN.
- Voorkomen dat we alle risico's alloceren bij de natuur, maar ontwikkelaars positioneren om verantwoordelijkheid voor daadwerkelijke compensatie in de praktijk te nemen.

In deze brief wordt het in de motie gevraagde voorstel uitgewerkt.

Daarnaast wordt u jaarlijks geïnformeerd over de uitvoering van de natuur- en boscompensatie. Deze nieuwe rapportage geeft een overzicht en een toelichting op de uitvoering van natuur- en boscompensatie voor de periode t/m 2024. In de rapportage komen achtereenvolgens aan bod: 1) natuurcompensatie Natuurnetwerk Nederland (NNN), 2) boscompensatie Omgevingswet Houtopstanden en 3) compensatie rijksprojecten Rijkswaterstaat (RWS). Voor alle drie is in de rapportage een overzicht opgenomen van projecten/aantal gevallen waarin een verplichting tot compensatie is opgelegd en de stand van zaken van de uitvoering.

Uitwerking van de motie 'Geen hypotheek op toekomst NNN: daadwerkelijke compensatie actief monitoren'.

De uitwerking van de motie 'Geen hypotheek op toekomst NNN: daadwerkelijk compensatie actief monitoren' is opgenomen in bijgevoegd memorandum. Ten behoeve van de uitwerking zijn gesprekken gevoerd met de experts van het Zuid-Hollands Landschap, het Utrechts Landschap, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Natuur en Milieufederatie Utrecht en het Schoutenhuis. Uit deze gesprekken is een aantal richtinggevende noties naar voren gekomen die gebruikt zijn bij de uitwerking van deze motie. De belangrijkste noties zijn opgenomen in het bijgevoegde memorandum bij deze brief.

Wij kiezen ervoor om ter invulling van de motie de afspraken die aan de voorkant worden gemaakt bij de toepassing van de meerwaardebenadering over de compenserende maatregelen en de te bereiken meerwaarde verder aan te scherpen. Dit betekent dat aan de voorkant, voordat het omgevingsplan wordt vastgesteld door de gemeente, alle relevante informatie beschikbaar moet zijn om een afgewogen besluit te nemen over de toepassing van de meerwaardebenadering. Dit houdt onder meer in dat de afspraken worden gebaseerd op onderzoek ter plaatse van de compensatielocatie, waarin aspecten als ecologische potentie en de abiotische omstandigheden worden meegenomen. De abiotische omstandigheden betreffen onder meer de samenstelling van de bodem, de voedselrijkdom, de grondwaterstand en de zuurgraad die bepalen welke planten en dieren er kunnen leven. Met dit onderzoek kan worden aangetoond of de beoogde natuurtypen gerealiseerd kunnen worden op de compensatielocatie. Dit onderzoek dient voorafgaand aan het vaststellen van het omgevingsplan door de gemeente beschikbaar te zijn en niet pas in een latere fase beschikbaar te komen.

Bovenstaande aanscherpingen van de afspraken aan de voorkant lijken in alle gevallen zeer gewenst. Als op basis van onderzoek de haalbaarheid van de meerwaarde op de compensatielocatie is bepaald. En een goede uitgangspositie bestaat voor het realiseren van meerwaarde en de compenserende maatregelen worden uitgevoerd zoals afgesproken. Dan heeft de compensatieplichtige gedaan wat in zijn of haar vermogen ligt om de meerwaarde te creëren.

Voor uw informatie is in het memo een tweetal opties opgenomen waarbij wel invulling wordt gegeven aan een vorm van aanvullende monitoring van de staat van de natuur. Hier zijn echter aanvullende kosten aan verbonden voor de initiatiefnemer en de provincie. Om onderstaande redenen hebben Gedeputeerde Staten er niet voor gekozen om deze aanvullende monitoring in de uitwerking van de motie mee te nemen.

Omdat de meerwaardebenadering per 2021 werd opgenomen in de Interim Omgevingsverordening en per 1 januari 2024 in de Omgevingsverordening is er op dit moment nog geen casuïstiek voorhanden waaruit blijkt dat de meerwaarde na 10 jaar niet gerealiseerd is. Er is nu dus geen directe aanleiding om aanvullende monitoring uit te voeren. Wij kiezen er daarom voor de motie in te vullen door middel van een aanscherping van de afspraken aan de voorkant. En dus geen verdere aanvullende monitoring uit te voeren ten opzichte van de monitoring op de uitvoering van de compenserende maatregelen en het gevoerde beheer dat nu al plaatsvindt. Deze keuze is ook ingegeven vanwege het feit dat aanvullende monitoring tot extra kosten leidt voor de initiatiefnemer en de provincie, waarin niet is voorzien in de provinciale begroting. Ook wordt deze keuze ingegeven door het feit dat de resultaten van een aanvullende vorm van monitoring op de staat van de natuur nooit één op één kunnen worden gerelateerd aan de genomen compenserende maatregelen. Er zijn namelijk tal van factoren van invloed op de staat van de natuur, die niet door de compensatieplichtige kunnen worden beïnvloed.

Gedeputeerde Staten beschouwen deze motie hiermee als afgedaan en zullen voorstellen deze motie af te doen in het eerstvolgende Statenvoorstel Motielijst.

Rapportage natuur- en boscompensatie 2024

Op basis van het opgenomen overzicht vanaf 2010 voor NNN-compensatie wordt in de rapportage geconstateerd dat de uitvoering vaak lang duurt (gerekend vanaf de vaststelling van het bestemmings/omgevingsplan), vijf jaar of meer is geen uitzondering. In de meeste gevallen is echter de compensatie wel uitgevoerd, dan wel is er zicht op uitvoering. De constatering op basis van het overzicht dat de

uitvoering lang duurt, heeft betrekking op gevallen die nog vallen onder het 'oude' regime van de Provinciale ruimtelijke verordening (PRV).

Op basis van de Omgevingsverordening (OV) dient de compensatie binnen 3 jaar te zijn uitgevoerd, gerekend vanaf de omgevingsvergunning die de activiteiten, die tot de aantasting leiden, mogelijk maken. Voor de meerwaardebenadering is de termijn 10 jaar waarbinnen er duidelijk aantoonbare meerwaarde voor het NNN moet zijn gerealiseerd.

In het kader van de huidige Omgevingsverordening moet nu ook (nog) beter onderbouwd worden waarom aantasting van het NNN niet kan worden voorkomen. Daarbij zien we ook dat veel initiatieven niet het groot openbaar belang dienen en ook niet vallen onder een beperkte wijziging. Onder de resterende meerwaardebenadering vraagt het een behoorlijke investering van de initiatiefnemer om het NNN te versterken en (extra) natuur te realiseren. Daarbij komt het niet zelden voor dat in de plannen in eerste instantie onvoldoende meerwaardemaatregelen worden opgenomen. Als provincie toetsen we de plannen, geven advies aan de gemeente als bevoegd gezag en zien we er streng op toe dat de kwantiteit en kwaliteit van de maatregelen substantieel bijdragen aan de versterking van het NNN. De plannen waarin in eerste instantie onvoldoende maatregelen waren opgenomen zijn daarom op het verzoek van de provincie aangepast voordat ze zijn vastgesteld door de gemeente.

Daarnaast wordt door de provincie strikter toegezien op de realisatie en de instandhouding van de compensatie onder andere door het sluiten van privaatrechtelijke overeenkomsten met de compensatieplichtigen. Hierin wordt vastgelegd binnen welke termijn de compensatie dient te zijn gerealiseerd, ook worden hierin rapportageverplichtingen afgesproken. Als basis dienen de termijnen van de Omgevingsverordening. Mocht de compensatie en de meerwaarde niet binnen de afgesproken termijnen worden gerealiseerd dan kan de provincie op basis van de overeenkomsten, na pogingen tot minnelijke overleg en waarschuwingen, een boete opleggen. Met de opbrengsten van de boete kan de provincie elders de compensatie realiseren. Tot nu toe zijn er nog geen boetes opgelegd.

Mede door het werken met overeenkomsten, die voordelig zijn voor het kunnen vaststellen van het omgevingsplan, is de betrokkenheid van de provincie vanaf het begin van de plannen al groter. Als provincie worden we door de initiatiefnemer en gemeente eerder betrokken, kunnen we de plannen beter beoordelen en kunnen we ook beter bijsturen. Dit werkt effectiever dan achteraf een zienswijze op de omgevingsvergunning in te dienen. Daarnaast kunnen we vanwege de rapportageverplichtingen en veldbezoeken beter sturen op de inrichting, ontwikkeling en beheer van de compensatienatuur.

Voor boscompensatie kan op basis van de rapportage worden geconstateerd dat de dat het lang duurt voordat de compensatie is gerealiseerd. Om inzichtelijk te maken dat er voortgang plaatsvindt hebben we vanaf dit jaar ook opgenomen of er al een controle heeft plaatsgevonden. Het blijft echter zo dat boscompensatie pas volledig gerealiseerd is als alle controles hebben plaatsgevonden en het dossier is afgesloten.

Het aantal geconstateerde illegale vellingen blijft de laatste jaren min of meer gelijk. Deze dienen ook binnen 3 jaar te worden herplant. Ook hier speelt weer mee dat de doorlooptijd lang is. Ook zijn er in 2024 geen herplantverplichtingen voor houtopstanden die door ziektes en stormen verloren zijn gegaan.

Vorig jaar werd aangekondigd dat de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) het voornemen had om de achterstand in 2025 weg te werken. In de volgende rapportage over 2025 zal worden geanalyseerd of dit voornemen is gerealiseerd.

Vervolgprocedure / voortgang:

In 2026 zal opnieuw een rapportage natuur- en boscompensatie worden uitgebracht over de periode tot en met 2025.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen